

Annorlunda häckplats för fiskgjuse

LARS GUSTAVSSON

Den vanligaste boplatsen för fiskgjuse i vår del av landet är toppen av en stor tall, ofta traktens högsta som det står i en del fågelböcker. Att paret gärna väljer den högsta beror troligen på att gjusarna vill ha vidsträckt utsikt från boet och på så sätt ha kontroll över vad som händer. Det är inte bara utsikten som är avgörande för val av botråd. Viktigt är också att toppen av tallen är stadig och kan bära upp det efter hand allt tyngre boet.

FISKGJUSARNA VÄLJER IBLAND att häcka på myrar beväxna med genomgående mer lågvuxna träd. Här blir de tvungna att bygga sitt bo i en tall som inte är lika imponerande vare sig till höjd eller omfång. Tallarna på dessa myrar är dock ofta mycket gamla och det finns därför sådana som är så vuxna att toppen kan bära upp det stora boet. Par som häckar på små öar i sjöar, eller Dalälven, är också av nöden tvungna att välja en mer lågvuxen tall, men dessa är istället rejält grova.

Utöver tallar händer det att gjusparet bygger sitt bo i en toppbruten gran och bon är även kända från kraftledningsstolpar. Jag har ringmärkt fiskgjusar sedan 1952 och har under dessa år stött på ett par udda boplatser. Sommaren 1976 besökte jag tillsammans med Martin Amcoff en sådan i Söderforstrakten. Här hade ett par tidigare häckat på en liten ö, men botallen hade sedan fallit under en hård storm. Istället för att välja en ny tall hade paret valt att bygga ett nytt bo på rotvältnan och vid vårt besök innehöll boet tre ungar som ringmärktes. Här blev det bara en häckning eftersom pimpelfiskare under den efterföljande vintern eldade upp boet.

BOPLATSER ÄR KÄNDA även från stora stenar och en sådan, i Dalälven, blev jag påvisad av Allan Lundin 1983. Tidigare hade ett havstrutpar häckat på stenen, men paret fick flytta på sig när gjusarna fattade tycke för den. Havstru-

tarna slog sig istället ned på en annan sten, cirka 200 meter bort, och har häckat där sedan dess. Att de inte har flyttat tillbaka till den ursprungliga stenen beror på att fiskgjusarna har häckat här ända fram till 2008.

DEN FÖRSTA GÅNGEN jag besökte stenen var 1983, men jag är osäker på om det var första året fiskgjusarna häckade här. Paret lyckades med sin häckning detta år och det efterföljande, men sedan var det åtminstone ingen lyckad häckning vare sig 1985 eller 1986. Gjusarna återkom även 1987 och fr.o.m. detta år och t.o.m. 2006 var det alltid lyckade häckningar. Tyvärr blev det ingen häckning på stenen 2007, men glädjande nog var ett par åter på plats 2008. Tidigare har det alltid varit två eller tre ungar i detta bo, men nu fanns det bara en att märka. Kanske var det ett helt nytt par som häckade här 2008 och eftersom de bara hade en unge kan det ha varit deras första häckning. Det förefaller också rimligt att tro att åtminstone en i paret tidigare har vuxit upp här på stenen.

Jag har besökt stenen samtliga år 1983–2008 för att ringmärka eventuella ungar och paret har varit mycket produktivt. Det har genom åren blivit 23 kullar och totalt 54 ringmärkta ungar. I vilken utsträckning individerna i paret har bytts ut under dessa år är okänt. Även om fiskgjusen kan uppnå en ansevärd ålder (högsta kända från återfynd av i Sverige märkta är nära 25 år) förefaller det rimligt att anta att både hanen och honan har bytts ut vid ett eller flera tillfällen.

Lars Gustavsson
Stomgatan 6
740 46 Östervåla